

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

**Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Харківська гімназія № 169

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В 1-Х КЛАСАХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ПРОЕКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»
У 2018-2019 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ**

**Інструктивно-методичні матеріали для учасників
науково-педагогічного проекту «Інтеллект України»**

ХАРКІВ — КИЇВ

2018

Автори-упорядники: Гавриш І. В., Кириленко С. В., Кіян О. І.,
Булахова Л. М., Єресько О. В., Жук Г. О., Холтобіна О. У., Шпіт Т. В.,
Щербаков О. Ф., Щербакова О. О.

Організація освітнього процесу в 1-х класах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» у 2018–2019 навчальному році : Інструктивно-методичні матеріали для учасників науково-педагогічного проекту «Інтелект України» / За заг. ред. І. В. Гавриш, С. В. Кириленко. — Харків : ТОВ ВБ «Інтелект України», 2018. — 12 с.

У збірці подано інструктивно-методичні матеріали з питань організації освітнього процесу в 1-х класах науково-педагогічного проекту «Інтелект України».

ПЕРЕДМОВА

Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» є однією з освітніх програм Нової української школи. Вона успішно пройшла експертизу в Державній службі якості освіти України (лист Державної служби якості освіти № 01-22/322 від 24.05.2018 р.) на відповідність Державному стандарту початкової освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21 лютого 2018 року, та має дозвіл **Міністерства освіти і науки України на запровадження в закладах загальної середньої освіти** (лист № 1/9-344 від 25.05.2018 р.).

Ці інструктивно-методичні матеріали відображають особливості організації освітнього процесу в 1-х проектних класах у 2018–2019 навчальному році як однієї з освітніх програм Нової української школи. Вони розроблені на основі Державного стандарту початкової освіти, «Освітньої програми початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (цикл I, 1-2 класи), яка визнана такою, що відповідає Державному стандарту початкової освіти та може запроваджуватись у закладах загальної середньої освіти з урахуванням листів Міністерства освіти і науки України № 1/9-450 від 23.08.2017 р. «Щодо методичних рекомендацій для експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів» та № 1/9-322 від 18.05.2018 р. «Роз'яснення щодо порядку поділу на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах в умовах повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей, можливість якої передбачена Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 р.»).

ЗМІСТ ОСВІТИ У 1-Х ПРОЕКТНИХ КЛАСАХ

Зміст освіти у 1-х проектних класах визначається Типовим навчальним планом початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України», «Освітньою програмою початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України», цикл І (1–2 класи)» та навчальними програмами до предметів, що входять до Типового навчального плану.

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЕКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»

Пояснювальна записка

Освітній процес у 1–4 класах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» здійснюється за Типовим навчальним планом початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (далі — Типовий навчальний план, табл. 1), що є органічною складовою «Освітньої програми початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України», цикл І, (1–2 класи)».

Типовий навчальний план розроблено на основі Базового навчального плану для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання Державного стандарту початкової освіти.

У Типовому навчальному плані використано надану Державним стандартом початкової освіти можливість здійснення повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей.

Мета і завдання *мовно-літературної освітньої галузі (українська мова і література)* реалізуються через навчальні предмети «Українська мова» (1–4 класи — 6 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи — 1 год/тижд.).

Іншомовна освіта як органічна складова мовно-літературної освітньої галузі представлена навчальним предметом «Іноземна мова» (1–2 класи — 2 год/тижд.; 3–4 класи — 3 год/тижд.).

Мета і завдання *математичної освітньої галузі* реалізуються через навчальні предмети «Математика» (1–4 класи — 3 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1 клас — 1 год/тижд.; 2–4 класи — 1,5 год/тижд.).

Мета і завдання *природничої освітньої галузі* реалізуються через навчальний предмет «Я пізнаю світ» (1 клас — 2 год/тижд.; 2–4 класи — 2,5 год/тижд.).

Мета і завдання *мистецької освітньої галузі* реалізуються через навчальні предмети «Мистецтво» (1–4 класи — 1 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи — 1 год/тижд.); *інформатичної* — завдяки вивченню предмета «Інформатика» (2–4 класи — 1 год/тижд.); *фізкультурної* — через навчальні предмети «Фізична культура» (1–4 класи — 2 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи — 1 год/тижд.).

Включення до навчального предмета «Я пізнаю світ» однієї години фізкультурної галузі забезпечує належний рівень рухової активності учнів та дає можливість інтегровано реалізувати здоров'язбережувальну мету освіти завдяки систематичному виконанню різноманітних вправ для психологічного розвантаження, зняття перевтоми, а також для профілактики найпоширеніших відхилень у здоров'ї молодших учнів — порушення зору, постави тощо.

Типовий навчальний план початкової школи Проекту містить *інваріантну* складову, обов'язкову для виконання всіма закладами загальної середньої освіти, що працюють за Проектом, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та *варіативну* складову.

Варіативна складова Типового навчального плану (1–4 класи — 1 год/тижд.) може використовуватися на підсилення предметів інваріантної складової, запровадження факультативів, курсів за вибором, індивідуальні заняття та консультації учнів.

У зв'язку зі спрямованістю науково-педагогічного проекту «Інтелект України» на реалізацію основних положень STEM-освіти, інтеграції української освіти в європейський і світовий освітній простір доцільним виявляється виділення годин варіативної складової на мовно-літературну освітню галузь (іноземна мова).

З метою посилення індивідуальної роботи з учнями відповідно до «Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, поділ класів на групи здійснюється під час вивчення іноземної мови, української мови, математики й інформатики за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27). За рішенням місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або за кошти, не заборонені чинним законодавством, класи можуть ділитися на групи за меншої наповнюваності або/та під час вивчення інших предметів.

Під час вивчення української мови та математики поділ на класи відбувається в процесі їх вивчення як окремих навчальних предметів (українська мова — 6 год/тижд.; математика — 3 год/тижд.) і під час їх вивчення як органічних складових інтегрованого навчального предмета «Я пізнаю світ» (українська мова — 1 год/тижд.; математика — 1 год/тижд.). У разі поділу класу на групи під час вивчення української мови/математики в класному журналі на запис уроків української мови/математики як окремого предмета й української мови/математики в інтегрованому курсі відводяться окремі сторінки для кожної групи.

У проектних класах на бажання батьків може проводитися навчання учнів за індивідуальною освітньою траєкторією, гурткові, факультативні, індивідуальні та секційні заняття, а також відбуватися організація освітнього процесу в режимі школи повного дня за умов їх відповідності чинному ДСанПіНу й за рахунок коштів, не заборонених законодавством України.

З урахуванням особливостей організації освітнього процесу в Проекті в 1–4-х класах функціонують групи подовженого дня, що комплектуються за принципом «клас–група».

Типовий навчальний план початкової школи Проекту зорієнтований на роботу закладів освіти за 5-денним навчальним тижнем.

Таблиця 1

Типовий навчальний план початкової школи з українською мовою навчання для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України»

Назва освітньої галузі	Назва навчального предмета	Кількість годин на тиждень				
		1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	Разом
Мовно-літературна (українська мова)	Українська мова	6	6	6	6	24
Математична	Математика	3	3	3	3	12
Мовно-літературна (література)	Я пізнаю світ*	8	9	9	9	35
Математична						
Природнича						
Соціальна і здоров'язбережувальна						
Громадянська та історична						
Технологічна						
Фізкультурна***						
Мистецька						
Іншомовна освіта	Іноземна мова	2	2	3	3	10
Інформатична	Інформатика	—	1	1	1	3
Мистецька	Мистецтво**	1	1	1	1	4
Фізкультурна***	Фізична культура	2	2	2	2	8
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1	1	1	1	4
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження учня		20	22	23	23	88
Загальна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		23	25	26	26	100

* Орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями в межах інтегрованого навчального предмета «Я пізнаю світ»:

1 клас: мовно-літературна освітня галузь — 1 год/тижд.; природнича, технологічна, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична освітні галузі — разом 4 год/тижд.; математична освітня галузь — 1 год/тижд.; мистецька освітня галузь — 1 год/тижд.; фізкультурна освітня галузь — 1 год/тижд.;

2–4 класи: мовно-літературна освітня галузь — 1 год/тижд.; природнича, технологічна, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична освітні галузі — разом 4,5 год/тижд.; математична освітня галузь — 1,5 год/тижд.; мистецька освітня галузь — 1 год/тижд.; фізкультурна освітня галузь — 1 год/тижд.

** Інтегрований предмет або окремі предмети «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво».

*** Години, передбачені для фізичної культури (предмети «Я пізнаю світ» (1 год/тижд.) та «Фізична культура» (2 год/тижд.), не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В 1-Х ПРОЕКТНИХ КЛАСАХ

Усі навчально-методичні матеріали для 1-го класу, спрямовані на реалізацію Типових освітніх програм, які видаються за державний кошт і надходять до закладів загальної середньої, мають бути замовлені і для учнів проектних класів. Це пов'язано з тим, що відповідно до «Освітньої програми початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України», І цикл (1–2 класи)» їх використання в освітньому процесі проектних класів є обов'язковим.

Навчальні предмети *«Іноземна мова»*, *інтегрований предмет «Мистецтво»* (або окремі предмети *«Образотворче мистецтво»* і *«Музичне мистецтво»*) і *«Фізична культура»* в перших класах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» вивчаються за відповідними навчальними програмами та навчально-методичним забезпеченням, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Під час виконання навчальних програм з навчальних предметів «Мистецтво» (1 год/тижд.) і «Фізична культура» (2 год/тижд.) необхідно мати на увазі, що мета й завдання цих освітніх галузей реалізуються не тільки через навчальні предмети «Мистецтво» й «Фізична культура», а й через інтегрований навчальний предмет «Я пізнаю світ» (фізкультурна освітня галузь — 1 год/тижд.; мистецька освітня галузь — 1 год/тижд.) та розробляти календарне планування з урахуванням зазначеного.

Водночас разом із навчально-методичним забезпеченням, рекомендованим Міністерством освіти і науки України, на уроках з української мови (6 год/тижд.), математики (3 год/тижд.), навчального предмета «Я пізнаю світ» (8 год/тижд) учитель також використовує навчально-методичні комплекти, розроблені авторським колективом науково-педагогічного проекту «Інтелект України», що успішно пройшли процедуру отримання грифу Міністерства освіти і науки України

Перелік навчально-методичних матеріалів, що входять до навчально-методичного комплекту з математики

1. Навчальна програма з математики (1–2 класи) для закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України».
2. Зошити з друкованою основою з комплектами мультимедійних навчальних ресурсів, засобами навчання та методичними матеріалами, зошитами для тренувальних і розвивальних вправ, довідник з математики.

Перелік навчально-методичних матеріалів, що входять до навчально-методичного комплекту з української мови

1. Навчальна програма з української мови (1–2 класи) для закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України».
2. Зошити з друкованою основою з комплектами мультимедійних навчальних ресурсів, засобами навчання та методичними матеріалами, зошитами для тренувальних і розвивальних вправ, довідник з української мови.

Перелік навчально-методичних матеріалів, що входять до навчально-методичного комплекту з предмета «Я пізнаю світ»

1. Навчальна програма з предмета «Я пізнаю світ» (1–2 класи) для закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України».
2. Зошити з друкованою основою з комплектами мультимедійних навчальних ресурсів, засобами навчання та методичними матеріалами, зошитами для розвивальних вправ.

ПОДІЛ КЛАСІВ НА ГРУПИ

За рішенням місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та відповідно до «Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128) поділ класу на групи здійснюється під час вивчення іноземної мови, української мови, математики за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27). За рішенням місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або за кошти, не заборонені чинним законодавством, класи можуть ділитися на групи за меншої наповнюваності або/та під час вивчення інших предметів.

У листі Міністерства освіти і науки України №1/9-322 від 18.05.2018 «Роз'яснення щодо порядку поділу на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах в умовах повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей, можливість якої передбачена Державним стандартом початкової освіти, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України №87 від 21.02.2018 р.» наголошується, що «поділ класів на групи здійснюється незалежно від того, як розподілений між окремими й інтегрованими предметами час, відведений на відповідні освітні галузі».

У разі поділу класу на групи в Класному журналі на запис уроків як окремого предмета та як складової частини інтегрованого курсу відводяться окремі сторінки для кожної групи.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОВНЕННЯ КЛАСНОГО ЖУРНАЛУ

У додатку до листа Міністерства освіти і науки України від 23.08.2017 р. № 1/9-450 зазначається, що фактичне виконання навчальної програми фіксується вчителем у Класному журналі відповідно до Інструкції щодо заповнення Класного журналу для 1–4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.2015 № 412, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27.04.2015 за № 472/26917, та з урахуванням методичних рекомендацій щодо заповнення Класного журналу для 1–4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (лист Міністерства освіти і науки України від 21.09.2015 № 2/2-14-1907-15).

У разі поділу класу на групи у Класному журналі відводяться окремі сторінки для кожної групи. При цьому на запис уроків української мови/математики як окремого предмета і української мови/математики в інтегрованому курсі відводяться окремі сторінки для кожної групи.

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ

У листі Міністерства освіти і науки України від 23.08.2017 р. № 1/9-450 зазначається, що:

- оцінювання здійснюється відповідно до Орієнтовних вимог до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 19.08.2016 № 1009 «Про орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи»;

- навчальні досягнення учнів 1-х класів з усіх навчальних предметів підлягають формувальному оцінюванню

http://lib.iitta.gov.ua/7084/2/2009_2_11.pdf; [http://elibrary.kubg.edu.ua/6327/1/Morze N Barna O Vember V IITNZ 6 2013 IS.pdf](http://elibrary.kubg.edu.ua/6327/1/Morze_N_Barna_O_Vember_V_IITNZ_6_2013_IS.pdf); https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471;

[http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki pracevlasht/teor ocin.pdf](http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/teor_ocin.pdf) ;

- доцільно вчити дітей взаємооцінювання, колективного оцінювання, при цьому формувати вміння коректно висловлювати думку про результат роботи однокласника, давати поради щодо покращення результату.

РОЗКЛАД УРОКІВ І ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ОРГАНІЗАЦІЇ

Згідно з листом Міністерства освіти і науки України від 23.08.2017 р. № 1/9-450 відзначаємо, що:

- під час складання розкладу уроків обов'язковим є дотримання Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН 5.5.2.008-01);
- навчальні предмети, що вимагають значного розумового напруження – мови, математику, – доцільно ставити у розкладі другими і третіми уроками. Навчальні предмети «Фізична культура» та «Мистецтво» доцільно проводити на четвертому, п'ятому уроках. Інтегрований курс «Я пізнаю світ» та введення в навчальний день ранкових зустрічей (як особливої форми роботи, що визначає тематику дня, мотивує на діяльність, забезпечує позитивну атмосферу в учнівському колективі) вносять у розклад уроків в 1-х класах певні особливості. Оскільки ранкові зустрічі входять у часові межі уроку інтегрованого курсу «Я пізнаю світ», то цей урок щодня у розкладі є першим;
- при складанні розкладу уроків для 1-х класів необхідно враховувати чинні вимоги щодо організації навчального тижня. Зокрема, робочий тиждень передбачає для учнів першого класу упродовж навчального року додатковий розвантажувальний день – четвер, у розклад якого не вводяться предмети, що потребують значного розумового напруження (математика, мови);

- як правило, тривалість уроків у 1-х класах становить 35 хвилин. В умовах упровадження інтегрованого навчання, для якого характерним є змінність видів навчальної діяльності, комплексність вирішуваних завдань, навчальний час на окремі уроки впродовж дня з урахуванням перерв може зменшуватись або збільшуватись (наприклад, робити перерви частіше, але тоді вони мають бути меншими за тривалістю). Водночас сумарно впродовж дня/тижня час, відведений навчальним планом на певний урок/-и, має відповідати навчальному плану. Зміни меж уроку мають бути дидактично обґрунтованими й не зумовлювати зниження якості освітнього процесу;
- для профілактики стомлюваності, порушення статури, зору учнів 1-х класів у процесі навчальної діяльності необхідно через кожні 15 хвилин уроку проводити фізкультхвилинки, що складаються з динамічних, дихальних вправ, вправ для збереження зору, пальчикової гімнастики тощо. Учитель повинен весь час стимулювати учнів дотримуватися правильної постави під час виконання письмових робіт за партою.

СТВОРЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА

Створення особистісно орієнтованого середовища в науково-педагогічному проекті «Інтелект України» досягається завдяки:

- реалізації ідей педагогіки партнерства між всіма суб'єктами освітнього процесу (педагогами, дітьми й батьками), що ґрунтується на усвідомленні цінності кожної людини, її права на свободу вибору, честь, гідність, щастя й успіх;
- ціннісному насиченню кожного уроку, що передбачає формування громадянської та соціальної компетентностей, розуміння освіти як однієї з найвищих цінностей;
- створення ситуації успіху та фізичного й психологічного комфорту для кожної дитини в закладі загальної середньої освіти і вдома.

Також з метою створення особистісно орієнтованого середовища, налагодження партнерських стосунків із рідними учнів рекомендуємо ознайомити рідних з особливостями організації освітнього процесу в Новій українській школі та цими методичними рекомендаціями.

